

УДК 336:226.11

Ковальська Л.Л., д.е.н., професор

Луцький національний технічний університет

<https://orcid.org/0000-0003-2924-9857>

e-mail: l.kovalska@lntu.edu.ua

Kovalska L., Doctor of Economic Sciences, Professor

Lutsk National Technical University

<https://orcid.org/0000-0003-2924-9857>

e-mail: l.kovalska@lntu.edu.ua

АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА СОЦІАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

У статті обґрунтовано необхідність розвитку соціальної інфраструктури сільських територій. Здійснено аналіз та оцінку розвитку соціальної інфраструктури сільських територій. Проаналізовано такі показники як чисельність населення сільських територій, кількість закладів дошкільної освіти, кількість закладів шкільної освіти, кількість лікарняних закладів та лікарняних ліжок, кількість бібліотек та клубних закладів, обсяг продукції сільського господарства фермерських господарств сільських територій, міграційний приріст сільських територій (скорочення).

Ключові слова: сільська територія, соціальна інфраструктура, заклади шкільної освіти, заклади дошкільної освіти, лікарняні заклади, лікарняні ліжка, аналіз та оцінка, Волинська область

ANALYSIS AND EVALUATION OF RURAL SOCIAL INFRASTRUCTURE

The article substantiates the need to develop the social infrastructure of rural areas. It is noted that now there is a decline in rural areas due to the destruction of resource potential, the outflow of labour and young people to cities, and a low level of infrastructure support. It is emphasized that rural areas are the main source of ensuring food security in the regions and the country as a whole. The article analyzes and evaluates the development of social infrastructure in rural areas. Administrative and territorial units in the districts of Volyn region in the context of urban, settlement, rural territorial communities are considered. Such indicators as the population of rural areas, the number of pre-school institutions, the number of school institutions, the number of hospital institutions and hospital beds, the number of libraries and club institutions, the volume of agricultural production of rural farms, migration growth of rural areas (reduction) are analyzed. Problems in the development of social infrastructure in rural areas are highlighted. They include: reducing the number of preschool and school educational institutions, health care

institutions and hospital beds, and cultural institutions. This requires the development of a balanced regional policy for the development of social infrastructure in order to preserve the potential of rural areas. The importance of increasing the volume of agricultural products as an indicator of ensuring food security in the region is substantiated.

Key words: rural area, social infrastructure, school institutions, pre-school institutions, hospital facilities, hospital beds, analysis and evaluation, Volyn region.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Наявність воєнного стану в Україні, руйнування ресурсного потенціалу в окремих регіонах держави, занепад агропромислового та виробничого комплексів актуалізує питання необхідності забезпечення продовольчої безпеки регіонів та країни в цілому. Україні виступає експортером сільськогосподарської продукції, що дозволяє забезпечити продовольчу безпеку інших країн. Сільські території є основним джерелом забезпечення продовольчої безпеки регіонів держави. Тому, в умовах воєнного стану та у поствоєнний період особлива увага повинна приділятися розвитку сільських територій та їх інфраструктурному забезпеченню. Одним із елементів такого інфраструктурного забезпечення є розвиток соціальної інфраструктури.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Дослідженням проблем розвитку соціальної інфраструктури сільських територій, аналізу та оцінки її рівня займалися такі науковці як (Газуда, 2015), (Пакуліна та ін., 2019), (Могилова, 2019), (Павліха, 2019), (Тимошенко, 2018), інші Разом із тим, виникає необхідність в удосконаленні розвитку соціальної інфраструктури сільських територій через здійснення виваженого аналізу та оцінки ефективності її функціонування.

Цілі статті. Мета статті полягає в аналізі та оцінці соціальної інфраструктури сільських територій на прикладі Волинської області.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Соціальна

інфраструктура виступає важливим інструментом відродження сільських територій. Варто відмітити, що нині соціальна інфраструктура сільських територій перебуває у вкрай занедбаному стані, спостерігається згорання об'єктів закладів охорони здоров'я, соціально-культурного обслуговування, дошкільних та шкільних закладів освіти тощо. Це негативно впливає на чисельність населення сільських територій, яка з кожним роком скорочується (табл.1).

Таблиця 1

Чисельність наявного населення Волинської області

Період	Чисельність наявного населення, тис.осіб		
	всього	міське	сільське
2016	1042,7	545,6	497,1
2017	1041,0	544,6	496,4
2018	1038,5	542,7	495,8
2019	1035,3	540,7	494,6
2020	1031,4	539,2	492,2
2021	1027,4	537,2	490,2
2022	1021,3	533,5	487,8

Як бачимо щорічно скорочується чисельність населення як міських, так і сільських територіях. У цілому, з 2016 року відмічаємо негативну тенденцію скорочення чисельності населення по усій території Волинської області. У таблиці 2 наведено кількість адміністративно-територіальних одиниць у районах Волинської області.

Таблиця 2

Кількість адміністративно-територіальних одиниць у районах Волинської області

Райони	Територіальні громади				Міста	Селища міського типу	Сільські населені пункти
	всього	міські	селищні	сільські			
Волинська область	54	11	18	25	11	22	1054
Райони:							
Володимирський	11	3	2	6	3	3	195
Камінь-Каширський	5	1	2	2	1	2	152
Ковельський	23	2	9	12	2	9	369
Луцький	15	5	5	5	5	8	338

Таким чином, бачимо, що у Ковельському та Луцькому районах спостерігається найбільша кількість сільських територій, відповідно 369 та 338 одиниць. Володимирський та Камінь-Каширський райони є значно меншими за кількістю сільських територій. Це створює різні передумови для розвитку видів економічної діяльності та якості життя населення. Проаналізуємо показники розвитку соціальної інфраструктури сільських територій Волинської області (табл.3).

Таблиця 3

Показники аналізу та оцінки розвитку соціальної інфраструктури сільських територій Волинської області

Показники	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Заклади дошкільної освіти, од., у т.ч.	483	485	486	487	488	485
у сільській місцевості	373	373	372	372	370	367
Заклади загальної середньої освіти, од., у т.ч.	708	656	629	614	595	561
у сільській місцевості	528	493	479	471	453	447
Кількість лікарняних закладів, од.	48	48	46	47	43	39
Кількість лікарняних ліжок, од.	7556	7257	7249	7012	6671	6893
Бібліотеки, од.	597	594	584	572	553	544
Клубні заклади, од.	674	674	679	675	675	667
Обсяг продукції сільського господарства (фермерські господарства сільських тери-торій), млн.грн.	873,4	1353,7	1654,8	1561,8	1626,4	1809,9
Міграційний приріст сільських територій (скорочення), ос.	123	837	627	-680	-183	381

Таким чином, можемо спостерігати погіршення показників розвитку сільських територій Волинської області. Знижується кількість закладів дошкільної освіти за досліджуваній період. У 2016 році кількість закладів дошкільної освіти сільських територій складала 373 од., у 2021 році вона становила 373 од. Також, знижується кількість закладів загальної середньої освіти із 528 од. у 2016 році до 447 од. у 2020 році. Погіршується також стан і з закладами охорони здоров'я як елемента соціальної інфраструктури сільських територій. Можемо спостерігати щорічне скорочення кількості лікарняних закладів та лікарняних ліжок. Водночас, зменшується кількість закладів культури, зокрема бібліотек та клубних закладів. Оскільки, сільські території зосереджують значну кількість фермерських господарств, то варто зауважити, що обсяг продукції сільського господарства має тенденцію до зростання, що є індикатором забезпечення продовольчої безпеки регіону. Обсяг продукції сільського господарства фермерських господарств у 2021 році порівняно із 2016 роком зріс на 107%. Важливим показником, який характеризує задоволеність рівнем життя населення сільських територій та розвитком соціальної інфраструктури є міграційний приріст сільських територій (скорочення). Аналізуючи даний показник, відмічаємо його значне скорочення у 2019 та 2020 роках, де він мав від'ємне значення. У 2021 році ситуація покращилась, де міграційних приріст становив 381 особу.

Висновки. Таким чином, проведений аналіз та оцінка соціальної інфраструктури показав наявність проблем її розвитку на сільських територіях. Серед таких проблем слід виділити скорочення кількості дошкільних та шкільних закладів освіти, закладів охорони здоров'я та лікарняних ліжок, закладів культури. Це потребує розробки виваженої регіональної політики розвитку соціальної інфраструктури задля збереження потенціалу сільських територій.

Список бібліографічного опису

1.Газуда Л.М., Готько Н.М., Лалакулич М.Ю. Розвиток сільських територій: монографія. Ужгород: Видавництво ФОП Сабов А.М., 2015. 204 с.

2. Пакуліна А.А., Рудас Д.С., Пакуліна Г.С. Сталий розвиток соціальної інфраструктури сільських територій України. Інфраструктура ринку. Вип.35. 2019. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/35_2019_ukr/15.pdf.

3. Моголово М.М. Об'єднання територіальних громад в Україні: перспективи і ризики для розвитку сільських територій. Економіка АПК. 2019. № 5. URL: <http://surl.li/edegi>

4. Хомюк Н.Л., Павліха Н.В. Методичні підходи до аналізу розвитку сільських територій в умовах децентралізації. Регіональна економіка. 2019. №1. URL: <http://surl.li/edegg>

5. Тимошенко М. Ідентифікація проблем і перспектив розвитку соціальної інфраструктури сільських територій України. Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journa. Vol. 4, No. 2, 2018. URL:<https://ageconsearch.umn.edu/record/274547/>.

6. Статистичний щорічник Волинь 2021. Луцьк. 2022. ГУС У Волинській області.

References

1.Hazuda L.M., Hotko N.M., Lalakulych M.Yu. Rozvytok silskykh terytorii: monohrafiia. [Rural Development: monograph.] Uzhhorod: Publishing house private entrepreneur Sabo A.M., – 2015. – 204 p. [in Ukrainian]

2.Pakulina A.A., Rudas D.S., Pakulina H.S. Stalyi rozvytok sotsialnoi infrastrukturny silskykh terytorii Ukrainy. Infrastruktura rynku. [Sustainable development of social infrastructure in rural areas of Ukraine. Market infrastructure] Issue 35. 2019. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/35_2019_ukr/15.pdf. [in Ukrainian]

3.Mohylova M.M. Obiednannia terytorialnykh hromad v Ukraini: perspektyvy i ryzyky dlia rozvytku silskykh terytorii. Ekonomika APK [Unification of territorial communities in Ukraine: prospects and risks for Rural Development. Agribusiness economics] 2019. № 5. URL: <http://surl.li/edegi> [in Ukrainian]

4.Homiuk N.L., Pavlikha N.V. Metodychni pidkhody do analizu rozvytku silskykh terytorii v umovakh detsentralizatsii. [Methodological approaches to the analysis of rural development in the context of decentralization.] Regional economy. 2019. No1. URL: <http://surl.li/edegg> [in Ukrainian]

5.Tymoshenko M. Identyfikatsiia problem i perspektyv rozvytku sotsialnoi infrastrukturny silskykh terytorii Ukrainy. [Identification of problems and prospects for the development of social infrastructure in rural areas of Ukraine.] Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journa. Vol. 4, No. 2, 2018. URL:<https://ageconsearch.umn.edu/record/274547/>. [in Ukrainian]

6.Statystychnyi shchorichnyk Volyn 2021. [Statistical Yearbook Volyn 2021.] Lutsk. 2022. Main department of statistics in Volyn region. [in Ukrainian]